

30 FOR- SLAG

En politik for drenge
og mænds ligestilling



TÆNKETANKEN
Viden om Mænd

Indhold

1. Indledning
3. Mænd og sundhed
5. Mænd, arbejdsmarked og barsel
7. Mænd, drenge og uddannelse
9. Faderskab, familieformer og omsorg
12. Socialt udsatte mænd
14. Mænd, vold og kriminalitet

“30 forslag – en politik for drenge og mænds ligestilling”

Udgivet af: Tænketanken VM
- Viden om Mænd, København 2011

Redaktion:
Marie Valentin Beck
Svend Aage Madsen
ISBN: 978-87-91945-13-7
Layout: Rikke Blicher
Tryk: 3F

Tænketanken VM - Viden om Mænd
c/o KVINFO
Chr. Brygge 3
DK-1219 København K

www.taenketankenvm.dk

Udarbejdet af Tænketanken VM - Viden om Mænd

Indledning

Hermed fremlægger Tænk tanken VM – Viden om Mænd i alt 30 forslag, der bør indgå i en politik for at forbedre drenge og mænds ligestilling i samfundet. De 30 forslag er rettet til politikere og beslutningstagere, meningsdannere, NGO'er m.fl. Det er forslag til handlinger, som kan sættes i gang her og nu.

Tænk tanken VM – Viden om Mænd arbejder for en synliggørelse og forståelse af de forhold i samfundet og andre faktorer, der har betydning for mænd og maskulinitet. VM arbejder ud fra to overordnede formål: 1) At indsamle, skabe og formidle viden om de udfordringer, der har betydning for drenge, mænd og maskulinitet, samt 2) at komme med forslag, der kan forbedre drenge og mænds ligestilling og ligebehandling.

De 30 problemstillinger og forslag, der præsenteres her, bygger på allerede kendt viden fra de seks valgte områder. Forslagene er udarbejdet på baggrund af analyser foretaget af medlemmerne i tænketanken, der har specialviden på områderne. De er: Mænd og sundhed (Svend Aage Madsen, Christian Graugaard og Niels Ulrik Sørensen), Mænd, arbejdsmarked og barsel (Lotte Bloksgaard, Anushka Abeynayake og Kenn Warming), Mænd, drenge og uddannelse (Dorthe Staunæs og Steen Baagø), Faderskab, familieformer og omsorg (Kenneth Reinicke, Søren Laursen, Dorte Kousholt), Socialt udsatte mænd (Robert Olsen, Sune Qvotrup og Anette Kronborg), Mænd og kriminalitet (Jørn Bro, Peter Michael Toft og Basim Osman). Den foreliggende tekst er redigeret af formand for VM Svend Aage Madsen og leder af VM Marie Valentin Beck.

Med '30 forslag - en politik for drenge og mænds ligestilling' vil vi gerne lægge kimen til et længerevarende arbejde med de samfundsproblematikker, der knytter sig til mænd og maskulinitet. Det kræver ressourcer og politisk opbakning at få løst disse udfordringer i praksis. Med denne udgivelse er der lagt en bred ramme og formuleret en struktur, som kan tjene som afsæt for et videre og dybere arbejde. Det er endvidere vores håb, at denne udgivelse og et forhåbentligt videre arbejde, kan være med til at forstærke båndet mellem viden om køn og politik.

Vi er bevidste om, at mænd sjældent kan eller bør forstås som en homogen gruppe. Mennesker er præget af forskellige faktorer så som køn, sociale forhold, etnicitet, alder, geografi, demografi, seksualitet, nationalitet, sprog mv. Vi har været opmærksomme på denne kompleksitet, og har lagt vægt på at inddrage disse elementer inden for de forskellige områder.

Vi håber vores forslag vil blive modtaget positivt. Der er et stigende behov for, at der sker en reel forandring i de forhold, der gør sig gældende for drenge og mænd som køn i dagens samfund. En forandring, der giver begrebet 'maskulinitet' en bredere betydning, og som giver drenge og mænd ressourcer og rum til at skabe det liv, de ønsker. Ikke kun for hver enkelt mand – og kvindes – skyld, men også for samfundets skyld.

Det er på tide, at der bliver sat handling bag målene om ligestilling og ligebehandling af alle. Handlinger, der bygger på forskning og erfaring, frem for udelukkende meninger og holdninger. Her er 30 forslag.

Marie Valentin Beck & Svend Aage Madsen

En stor tak til følgende organisationer for støtte til Tænk tanken VM - Viden om Mænd's arbejde med denne udgivelse: KVINFO, Institut for Menneskerettigheder, 3F og DJØF.

Se mere på: www.tankekankenvm.dk

Mænd, sundhed og livsstil

Problemstillinger

- Sundhedsvæsnets har ikke opdaget mænd som et køn, der kan have særlige behov. Der findes til dato ingen væsentlige sundhedstiltag, større forskningsindsatser, elementer i sundhedsarbejderes uddannelser eller sundhedspolitikker, der har specifikt fokus på mænds sundhed og sygelighed.
- Mænd har lavere middellevetid og større sygelighed end kvinder – og de dør tidligere af sygdomme, som kan forebygges. Danske mænd lever i gennemsnit fire til fem år kortere end kvinder, og danske mænds middellevetid er så lav som nummer 19 ud af 34 i Europa. For flere dødsårsager er mænds dødelighed omkring 150 - 250 pct. større end kvinders. Det gælder 'de store dræbere' som hjertekarsygdomme, kræft og sygdomme i åndedrætsorganer. Unge mænd har over dobbelt så stor dødelighed som kvinder af ulykker, selvmord og kræft. Hele livet igennem har mænd større forekomst og større dødelighed af stort set alle sygdomme.
- Mænd har reproduktive udfordringer (dårlig sædkvalitet samt høj forekomst af testikelkræft og medfødte misdannelser af kønsorganer) – og de har høj forekomst af seksuelt overførte sygdomme og seksuelle dysfunktioner.
- Mænds psykiske problemer er underbelyste, underdiagnosticerede og underbehandlede med dårlig trivsel, misbrugsproblemer og selvmord til følge. Kun halvdelen af mænd med depression er i behandling for lidelsen, mens mænd begår tre til fem gange så hyppigt selvmord som kvinder. Der mangler indsigt i mandetypiske symptomer, og mænd kan have svært ved selv at anerkende psykiske problemer og opsøge relevant hjælp. De særlige symptomer på psykiske lidelser, som oftere ses hos mænd, er stadig ikke nok anerkendte eller udforskede.
- Mænds livsstil og risiko- og sundhedsadfærd fører til unødvendig sygdom, nedsat trivsel og for tidlig død. Dette gælder ikke mindst sårbare og socialt udsatte mænd. For alle livsstilssygdomme har mænd den største forekomst og dødelighed, fx får en tredjedel flere mænd end kvinder diabetes, og mænd har

dobbelt så stor dødelighed af sygdommen. Mænd, der lever alene, har væsentligt dårligere sundhedsvaner end mænd, der bor i parforhold, og ufaglærte mænd har i gennemsnit 12 - 13 år kortere middellevetid end kvinder med lang uddannelse. Livet igennem benytter mænd sig omkring 30 pct. mindre af en praktiserende læge, og markant færre mænd end kvinder får ordineret medicin.

Forslag til handlinger

- 1.** Mænds kønsspecifikke sundhedsbehov skal indarbejdes som en selvstændig dimension i sundhedstiltag, -forskning og -beslutninger. Sundhedsvæsnets skal udvikle rammer og tiltag, som tilgodeser sundhedsbehov hos mænd i forskellige aldre og livssituationer, med særligt fokus på sårbare mænd. Herunder mænd, der er enlige, lavtuddannede og socialt marginaliserede samt mænd fra etniske og seksuelle minoritetskulturer. Der skal udvikles rammer og tiltag i primærsektoren, som kan øge mænds brug af læge. Desuden skal arbejdspladser og andre steder, hvor sundhedsfremme bedst finder sted, gøres til arenaer for sundhedstilbud og -information for mænd.
- 2.** Der skal udarbejdes en sundhedspolitik, som målbevidst og systematisk sigter på at forbedre mænds unødigt lave middellevetid. En sådan politik skal indeholde planer for tidlig opsporing og behandling af mænd for kræft, hjertekarsygdomme, diabetes og andre alvorlige sygdomme, samt indsats mod tidlig død som følge af ulykker.
- 3.** Der skal opstilles en evidensbaseret plan for forbedring af mænds reproduktive sundhed. Der skal afsættes centrale og kommunale midler til forebyggelse af og oplysning om seksuelt overførbare sygdomme samt seksuelle problemer hos mænd. Desuden skal der investeres systematisk i sundhedsfremme blandt mænd i seksuelle minoritetskulturer. Drengene skal have HPV-vaccination som en del af den almindelige børnevaccination. Der skal udvikles tilbud vedrørende mænds seksuelle problemer og dysfunktioner.
- 4.** Det skal anerkendes, at køn er en vigtig faktor ved udvikling af og symptomer på psykiske lidelser. Der skal arbejdes systematisk for aftabuisering af og oplysning om mænds psykiske lidelser. Der skal forskes i og udvikles metoder til tidlig opsporing og behandling af depressioner hos mænd med henblik på forebyggelse af nedsat livskvalitet og selvmord, særligt blandt ældre mænd. Desuden skal mænds fødselsdepressioner opspores og behandles.
- 5.** Der skal foretages løbende monitorering af mænds livsstil og risiko- og sundhedsadfærd, i særdeleshed blandt sårbare mænd. Der skal udvikles sundhedstilbud, der appellerer til og er tilgængelige for mænd. Sundhedspersonale skal tilføres sundhedspædagogiske kompetencer, der retter sig mod mænds behov. Der skal udvikles særlige forebyggelsestilbud til unge mænd med fokus på de mange skift og overgange, der præger ungdomslivet, og som påvirker livsstil og risiko- og sundhedsadfærd.

Mænd, arbejdsmarked og barsel

Problemstillinger

- Mænd og kvinder har i dag ikke lige muligheder for barselsorlov. Mænd ønsker i stigende grad engagement i familien som fædre. Fædre har i dag ikke ligestillet mulighed for at skabe en tidlig tilknytning til deres børn. Retten til at dele forældreorlov sikrer ikke reelt mænd lige muligheder, da kvinden ofte benytter al den delelige orlov. Den nuværende lovgivning bygger således på bl.a. forældede kønsopfattelser samt overlader det til fædre (eller den anden juridiske forældre) individuelt at forhandle orlov ift. de regler og procedurer, der eksisterer herfor på virksomhedsniveau. Ret til orlov med løn sikres i dag på overenskomstniveau, hvilket betyder, at fædre stilles forskelligt, da muligheder herfor er afhængige af, hvilken branche mænd er beskæftiget i.
- Det danske arbejdsmarked er stærkt kønsopdelt i branche- og faggrupper domineret af enten mænd eller kvinder. Det har mærkbare, negative indvirkninger på produktivitet, nytænkning, innovation og fleksibilitet og skaber uligeløn mellem kvinder og mænd. Kønsopdelingen er en årsag til, at hele grupper af mænd (særligt unge) i dag oplever lav beskæftigelse og arbejdsløshed i brancher og fag, som traditionelt har mange mænd ansat. Kønsopdelingen og de stærke forestillinger om køn (og etnicitet) koblet til bestemte fag og arbejdsopgaver i Danmark bevirker, at det er vanskeligt at rekruttere mandligt ansatte til omsorgs- og plejefagene, som nu og fremover vil have et større behov for arbejdskraft.
- Kønsopdelingen, kombineret med en svær etnisk ubalance på det danske arbejdsmarked, medfører særlige problemstillinger for etniske minoritetsmænd ift. beskæftigelse og arbejdsløshed.
- Som følge af kønsopdelingen på det danske arbejdsmarked er mænd også en udsat gruppe på arbejdspladsen mht. arbejdsulykker. En af de hyppigste dødsårsager for mænd under 50 år er arbejdsulykker; 92 % af alle dødsulykker på arbejdspladsen fra 2002 til 2007 ramte mænd. Dertil har mænd en større risiko end kvinder for at blive udsat for alvorlige arbejdsulykker.

Forslag til handlinger

1. Forældre skal have ligestillede barselsorlovsrettigheder, så de både formelt og reelt sikres lige muligheder for orlov og dermed for tilknytning til deres børn ved forældreskabets start - uanset køn og branchetilknytning. Der skal derfor øremærkes selvstændige orlovsrettigheder, da rettigheder her er medvirkende til at normalisere, at også mænd tager barselsorlov, hvilket også vil legitimere dette på arbejdspladsniveau. Der skal sikres lønmæssig kompensation til mænd, fx via barselsfonde. Retten til orlov bør ikke bindes til en bestemt periode, men kunne bruges på andre tidspunkter inden for den samlede orlovsperiode. Orlovsreglerne skal være lovgivning, så forældrenes fordeling af barsel er uafhængig af, hvem der tjener mest.
2. For at bryde med det meget kønsopdelte danske arbejdsmarked, bør der gennemføres en projektindsats, som sætter fokus på mænds evne til at yde omsorg og bidrage til at overbevise mænd om, at også de kan indgå i professionelt pleje- og omsorgsarbejde. Et øget fokus på og debat om mænd som omsorgsfulde og nærværende fædre i forbindelse med barselsorlov til mænd, kan med stor sandsynlighed bidrage til at styrke denne indsats.
3. En bred palet af initiativer bør iværksættes samtidig, så aktører på forskellige niveauer – statsligt, regionalt, institutionelt samt enkeltaktører, fx mænd på uddannelsesinstitutioner – på institutions- og arbejdspladsniveau, både ledere og medarbejdere, tænker mindre kønsstereotyp i forhold til mænd, maskulinitet og omsorg/pleje.
4. Det er desuden vigtigt at sikre en sammenbinding af indsatser på forskellige niveauer i videnscentre. Det vil forankre de tiltag, der virker, så viden om, hvad der kan tiltrække, fastholde og motivere mænd mere langvarigt, bl.a. i pleje- og omsorgsfag, fastholdes. De konkrete initiativer og aktiviteter bør udarbejdes med en målsætning om lige muligheder for alle danske lønmodtagere på det danske arbejdsmarked og tage afsæt i erfaringer, god praksis og forskning i Danmark, det øvrige Norden og internationalt.
5. Det skal anerkendes, at køn er en væsentlig parameter i forbindelse med arbejdsulykker; bl.a. bør der arbejdes for en bevidstgørelse af, at mænd i bestemte faggrupper er særligt udsatte i arbejdslivet. Der bør sættes større fokus på mænds arbejdsmiljø og sikkerhed på arbejdspladserne samt iværksættes yderligere forskning om arbejdsmiljø og arbejdsulykker med et kønsperspektiv.

Mænd, drenge og uddannelse

Problemstillinger

- I grundskolen er der store udsving i drengenes præstationer – flere i top og flere i bund – mens pigerne fordeler sig mere jævnt. Drenge opnår bedre testresultater end piger indenfor matematik, og i Danmark finder man den største kønsforskel i Norden på det område. Inden for naturvidenskab er Danmark alene om, at drenge klarer sig en del bedre end pigerne. Der er omvendt flest drenge i gruppen af elever uden funktionelle læsekompetencer. Det er især danske drenge i forhold til drenge med etnisk minoritetsbaggrund, der opnår en signifikant dårligere læsescore, mens pigerne ser ud til at have forbedret deres naturfagsscore på det sidste. Dog skal man have for øje, at mange drenge klarer sig glimrende i skolen.
- Flere piger end drenge går i det almene gymnasium, mens flere drenge påbegynder erhvervsuddannelserne. I Danmark mangler der aktuelt 7000 - 9000 praktikpladser, hvilket medfører stort frafald her. Der er således flere mænd uden uddannelse, og mænd har gennemsnitligt lavere uddannelse end kvinder: 19 pct. mænd står uden en ungdomsuddannelse, mens det blandt kvinderne er 14 pct., som ikke har nogen ungdomsuddannelse 25 år efter folkeskolen. Blandt pigerne får 57 pct. en videregående uddannelse, mens det gælder for 42 pct. af drengene. Med i betragtning skal tages, at en del drenge også trives uden eller med en mindre grad af uddannelse.
- Forskellen i uddannelsesfrekvens mellem mænd af "dansk og udenlandsk herkomst" er lille inden for alle andre uddannelsesgrupper end de erhvervsfaglige. Mænd af udenlandsk herkomst får i markant mindre grad en erhvervsfaglig uddannelse end danske mænd. Den kønsmæssige og etniske forskel i frafald stammer hovedsageligt fra de tekniske uddannelser.
- Der er ikke forskningsmæssigt grundlag for at forklare kønsforskelle i skolepræstationer med biologiske forskelle. Forløbet i hjernens modning og virke viser større forskelle indbyrdes blandt piger og drenge, end mellem de to grupper. Desuden er hjernen plastisk og udvikler sig i takt med de udfordringer, den får.

- Der er heller ikke belæg for, at forandringerne skyldes en såkaldt 'feminisering'. Der er ingen tegn på, at drenge tidligere har klaret sig bedre i skolen end pigerne - dog med undtagelse af de naturvidenskabelige fag, hvor de i visse lande er blevet overhalet af pigerne. Det har ikke betydning for skolepræstationer, om underviseren er mand eller kvinde. Det afhænger snarere af forventninger til eleverne og undervisningsstilen. Desuden falder drengene primært fra inden for de traditionelle mande-fagområder, hvor der også er et overalt mandlige lærere. Der er desuden flere mænd blandt de ledere, hvor en del beslutninger om skolens værdier, mål og rammer træffes. Endelig synes tiltag med en såkaldt drengevenlig pædagogik, snarere at fastlåse drenge i en identitet som urolige, ikke-boglige osv., end at gøre op hermed og forbedre drengenes uddannelseskompetencer. De skaber med andre ord det problem, de forsøger at løse.

Forslag til handlinger

1. Der er behov for en robust praksis-intervention, der afhjælper u hensigtsmæssige kønsforskelle i skolepræstationer og -frafald. Der er ikke brug for en pædagogik, der kun tager udgangspunkt i de ressourcer, det forventes, at drenge har, men en pædagogik, politik og ledelse, der tager højde for kompetencer, de bør tilegne sig, hvis de skal klare sig i et videnssamfund. Udgangspunktet skal være, at der også er store forskelle internt i gruppen af drenge og store forskelle i forhold til andre sociokulturelle kategorier som fx etnicitet.
2. Der skal gennemgøres et forskningsbaseret kvalitetsløft af forståelsen af køn og betydningen af køn blandt politikere, lærere, ledere og forældre.
3. Der skal udformes kønssensitive tiltag på uddannelsesområdet og mainstreamning af køns- og mangfoldighedsperspektiver i politikker vedrørende pædagogik og undervisning samt organisering og ledelse af uddannelsesinstitutioner.
4. Der er brug for en højprofilering af grundskoler og deres politikker og praksisser, hvor drenge såvel som piger klarer sig godt. Der skal gennemføres initiativer og aktiviteter, der generelt højner prestigen af uddannelse og boglige skolepræstationer, og som samtidig retter sig specifikt mod drenge i grundskolen: Det skal være sejt at score gode karakterer og være boglig for såvel drenge som for piger.
5. Der skal oprettes og fastholdes et tilstrækkelig antal praktikpladser inden for de tekniske områder og de traditionelle mandefag samt en koordineret og af-individualiseret praktikaftaleordning.

Faderskab, familieformer og omsorg

Problemstillinger

- Gennem de sidste årtier er der sket en positiv udvikling i forestillinger om maskulinitet, således at faderskab og børneomsorg står centralt. Værdier som arbejde og karriere suppleres nu af værdier om at udvikle et nært forhold til børn og slægtsrelationer i det hele taget. Samtidig er der stadig modsætninger mellem arbejdslivets krav og familielivets krav, hvilket begrænser både fædres og mødres fleksibilitet og muligheder for at sikre familiens og børnenes skiftende behov.
- Faderskab er ofte mindre anerkendt og forskningsmæssigt ikke belyst i samme grad som moderskabet. Den nyere forskning, der findes, peger på, at fædres involvering i deres børn fremmes af, at mødrene arbejder, mens børnene er små, og af, at fædrene føler ansvar og er involveret i børnene fra starten. Mange mænd giver udtryk for, at forældreskabet udvikler et rigere følelsesregister og giver en tryghed, som i modsætning til arbejde og karriererelationer ikke uden videre kan tages fra dem. Ligeledes muliggør faderskabet ofte kønsoverskridende handlinger og giver mulighed for, at faderen kan etablere et mere nuanceret billede af sig selv som mand.
- Dansk lovgivning og mange samfundsinstitutioner opererer oftest med, at vi lever i en kernefamilie bestående af biologisk beslægtede far, mor og børn. Der er i dag mange måder at leve familieliv på i Danmark. Omkring 40 % af danske børn og unge vokser op i andre familieformer end den biologiske kernefamilie. Mange børn vokser op på en eller flere bopæle med en stor variation i voksen- og søskenderelationer med biologiske forældre, søskende og øvrige slægtsrelationer og 'udøvende' eller 'sociale' forældre, søskende og øvrig slægt. Der er mange administrative systemer og procedurer, der ikke tager højde for den aktuelle diversitet i familiestrukturer, hvilket ofte resulterer i konformitet og ekskluderende praksis på området.
- Vi ved, at børn kan knytte sig til flere primære omsorgspersoner og drager nytte af alsidig voksenkontakt uafhængigt af køn. Den måde, børns behov forstås på, har afgørende betydning for, hvordan forældre organiserer familiens hverdag med opgaver og ansvar i forhold til børnene. Sikringen af børns og

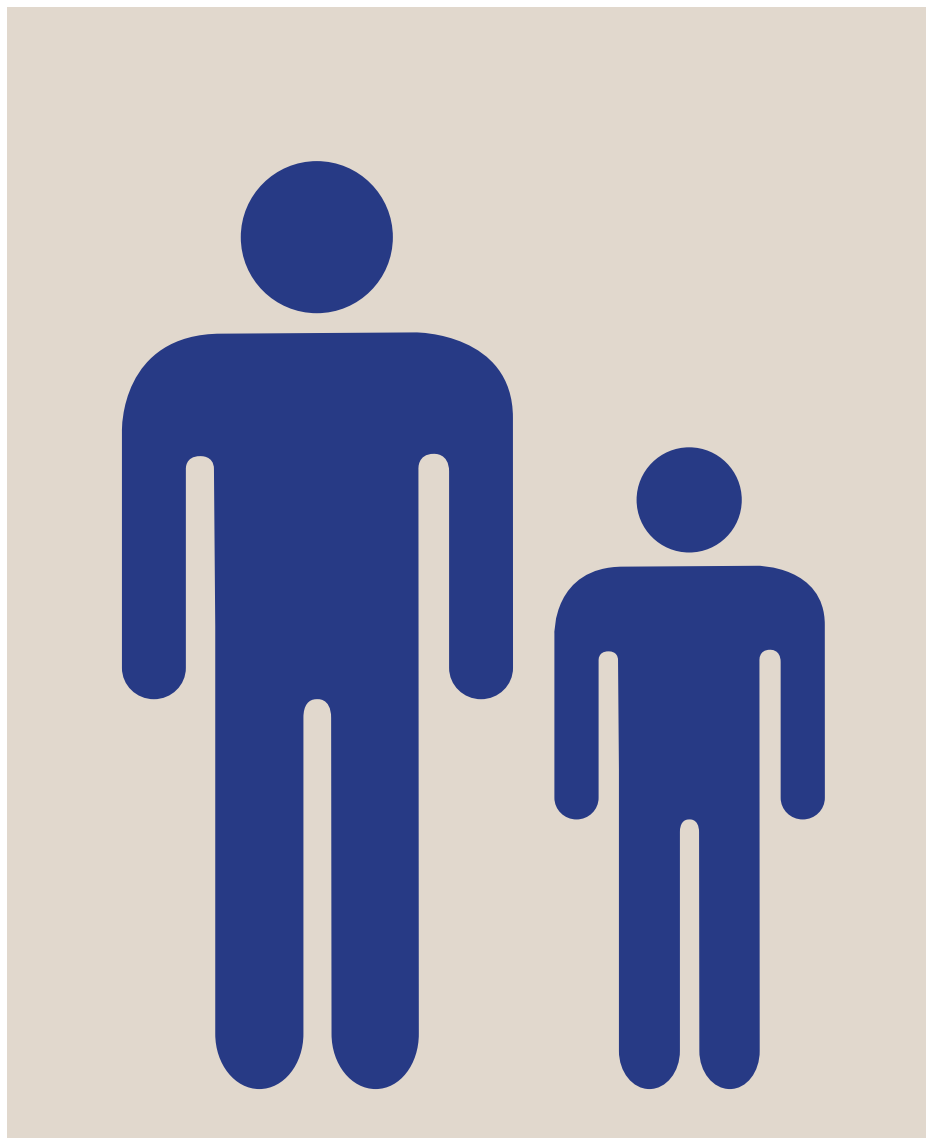
fædres mulighed for tilknytning må derfor ses i sammenhæng med fordelingen af ansvar, arbejdsopgaver og omsorg i familiernes dagligdag. Børns opvækst og udvikling foregår også andre steder end i familien. En stor del af det moderne forældreskab handler også om at samarbejde med andre voksne i børns liv. Derfor må udviklingen af fædres muligheder også ses i sammenhæng med, hvilke forståelser af køn og forældreskab, der er i spil blandt de andre voksne, der bidrager til børnenes udvikling (fx sundhedsplejersker, lærere og pædagoger).

- De nye familiestrukturer har været medvirkende til at skabe en gruppe af fædre i udsatte positioner, for eksempel i forbindelse med skilsmisser eller med økonomisk og social udsathed. Fædre i udsatte positioner kan være svære at identificere og tilbyde relevant støtte ud fra de eksisterende indsatser. Fædre er oftest usynlige eller ekskluderede fra disse indsatser, for eksempel fordi tidlige forebyggende indsatser i forhold til familier i vanskeligheder som regel retter sig mod moderen.

Forslag til handlinger

1. Der bør nedsættes en kommission, der har til opgave at udrede begrænsningerne i den nuværende lovgivning og komme med bud på en lovgivning, der er kønsneutral og inkluderende i forhold til de mangfoldige familiestrukturer, der eksisterer i det danske samfund i dag, samt sikrer barnets tarv og placerer forsørgerpligten.
2. Der bør sættes på at skabe og formidle viden om, hvilke udfordringer forældre i dag står overfor i forhold til at understøtte børnenes udvikling, og dermed skabe større viden om fædres aktuelle dilemmaer og udfordringer i forhold til at deltage og bidrage til familiens liv og forbinde arbejdslivets og familielivets krav. Mænd må i højere grad anerkendes - og forpligtes - som omsorgsressource, således at kønsstereotype omsorgsmønstre modvirkes.
3. Der bør arbejdes på, at billedet af familier i det offentlige rum gøres mere mangfoldigt. Herunder bør det sikres, at offentlige institutioner og myndigheders kommunikation med forældre er kønsneutral og inkluderende. I disse institutioner og myndigheder bør startes en opkvalificering af kommunikationen mellem professionelle og fædre.
4. Der bør skabes større viden om fædres erfaringer med samarbejde med offentlige institutioner, samt fokuseres på, hvilke ønsker og behov fædre kunne have om tilbud og arrangementer rettet mod dem selv.
5. Der bør sættes på at opkvalificere den faglige viden om fædre i udsatte positioner og de dilemmaer og muligheder, der er knyttet til, at de kan udvikle og fastholde relationer til deres børn. Herunder bør der rettes

fokus på, hvordan de relevante samfundsmæssige institutioner kan støtte fædre i udsatte positioner i de udfordringer, der er knyttet til faderskabet og derigennem styrke fædres forståelse for børnenes behov. Herunder bør der sættes på at udvikle indsatser, som har til opgave at sikre, at fædre i udsatte positioner i "gravide familier" og spædbørnsfamilier tilbydes relevante støtte på et tidligt tidspunkt i familiedannelsen. Det er vigtigt, at denne støtte organiseres til at kunne følge og støtte børn og fædre i at udvikle og bevare konstruktive relationer i løbet af børnenes opvækst.



Socialt udsatte mænd

Problemstillinger

- De udsatte, hjemløse og udstødte er oftest mænd. Socialt udsatte mænd sætter deres præg på en lang række af de statistikker og undersøgelser, der omhandler de klassiske sociale problemer. Flere mænd end kvinder er hjemløse, flere mænd end kvinder er misbrugere af rusmidler, og flere mænd end kvinder havner i kriminalitet. Konsekvenserne af socialt udsatte mænds liv og livsvilkår er, at mange mænd i denne gruppe har relativt færre børn, har talrige livsstilssygdomme og dør tidligt. Et hverdagsliv præget af arbejdsløshed og et "udenforskab" med deraf følgende marginalisering i samfundet.
- Mænd drager markant mindre nytte af velfærdstilbud end kvinder, hvilket kan være et fingerpeg om, at der kan være noget i disse tilbud, som ubevidst, men systematisk, disfavoriserer dette køn. Den måde, der bedrives socialt arbejde, aktivering mv. på, kan være med til at forhindre socialt udsatte mænd i at søge hjælp og drage nytte af tilbuddene.
- Der ses i forskningen, og til dels også i det sociale arbejde, en usynliggørelse af etniske minoritetsmænds sociale problemer. Fokus har mestendels været på udsatte etniske minoritetskvinder, men der er imidlertid adskillige indikationer på, at etniske minoritetsmænd ofte har mindst lige så store problemer som etniske minoritetskvinder. Nye undersøgelser peger eksempelvis på, at somaliske mænd er langt mere marginaliseringsstruede end somaliske kvinder. Misbrug og hjemløshed blandt mænd med anden etnisk herkomst end dansk i storbyerne (Århus, København) er over de sidste 10 år blevet mere synlig, og "den åbne narkoscene" på Vesterbro i København er i dag præget af misbrugere med anden etnisk baggrund end dansk.
- Det kunne se ud som om, at den ulighedsform, der er knyttet til sociogeografisk placering (center vs. periferi) i særlig grad rammer mænd. Eksisterende data peger således på, at unge kvinder oftere end unge mænd forlader den geografiske periferi for at søge uddannelse/job i de større byer. Tilbage bliver et potentielt proletariat af dårligt uddannede mænd i "udkantsdanmark". Udkantsområder affolkes, og der er en tendens og overvægt af ufaglærte og ofte arbejdsløse mænd i udkantsområderne.

- Et stigende socialt problem er "handlede mænd" (moderne arbejdsslaver). Normalt leder begrebet "handlede mennesker" tanker hen på seksuel udnyttelse og sex trafficking. Men engelske undersøgelser peger på, at den moderne slave også er en mand. På verdensplan er dette et stort problem, da disse mennesker arbejder og lever under slavelignende forhold. Det vurderes, at der findes 2,5 millioner mennesker, som er ofre for trafficking på verdensplan – heraf er over en fjerdedel mænd.

Forslag til handlinger

1. Der bør iværksættes en undersøgelse af socialt udsatte mænds situation (omfanget af problemet og de primære sociale konsekvenser), herunder hvordan man kan indrette velfærdstilbud, der appellerer til disse mænd. Fænomenet socialt udsatte mænd i "udkantsdanmark" bør belyses yderligere både gennem kvalitative og kvantitative undersøgelser (hvad er problemet? hvor stort er problemet?). Der bør ligeledes indsamles viden om socialt udsatte etniske minoritetsmænds problemer og sociale kompetencer til at klare et hverdagsliv.
2. Der skal afsættes midler til socialprojekter i udkantsdanmark. Udgangspunktet skal være arbejdsprojekter i lighed med Kofoeds Skole, Sydhavn-kompagniet og lignende. Samtidig skal der også ske en fortsat udvikling af krisecentre for mænd i de større byer evt. kombineret med ambulante tilbud (samtale, udvikling af hverdagslivskompetencer m.m.).
3. Der bør igangsættes sociale arbejdsprojekter og kriminalpræventive initiativer for unge med anden etnisk baggrund end dansk med integration som mål. Større fokus på udvikling af etniske minoritetsmænd som rollemodeller, som fædre, sønner og ægtefæller. Særligt tilrettelagte og målrettede rådgivningstilbud for etniske minoritetsmænd.
4. Der er brug for et større fokus på udsatte mænd og sociale kompetencer til at klare et hverdagsliv, herunder projekter, der giver mulighed for samkvem med børn – evt. ved at bruge erfaringerne fra "Fars legestue" eller ved at udvikle familieværksteder med fokus på sociale kompetencer i familien.
5. Der skal oprettes en task force (offentlige institutioner, fagforeninger m.v.), som både skal undersøge og intervenere i forhold til mennesker, der er handlede.

Mænd, vold og kriminalitet

Problemstillinger

- Flere mænd end kvinder havner i kriminalitet. Kriminalitet er i vid udstrækning et mandefænomen, og kriminalitetsstatistikker er i høj grad beretninger om mænds liv og handlinger. Mænds kriminelle handlinger skaber ulykker for omgivelserne, den kriminelle og hans nærmeste, og kriminelle bringer sig i en marginaliseret, på sigt hyppigt forhutlet og ensom tilværelse.
- Fængselspopulationen illustrerer for mange af de indsattes vedkommende dette forhold. På den ene side har dem, der kommer ind under straffesystemet, ofte oplevet marginalisering tidligere i deres liv med dårlig uddannelse, lav indkomst og få muligheder på arbejdsmarkedet. Samtidig fører fængselslivet i sig selv til marginalisering og udstødelse. Der foreligger et hyppigt negligeret behov for hjælp, støtte og behandling, uanset diskussioner om skyld og ansvar.
- Omkring tre fjerdedele af den kendte kriminalitet begås af mennesker, som tidligere har begået kriminalitet. Tilbagefaldet er størst blandt unge mænd med dårlig social baggrund, uden stabile familie- og leveforhold, og som har været i fængsel. Både forskning her i Danmark og internationalt viser, at det er muligt at mindske omfanget af tilbagefald.
- Mens det store flertal af ofre for vold er mænd, og det store flertal af voldsudøvere også er mænd, er kvinder meget oftere ofre for vold i nære relationer. Vold i nære relationer udøves overvejende af mænd i parforholdet, hvor 28.000 mænd årligt udøver vold mod deres partner. Det store flertal af dem, der begår drab, er mænd, og det store flertal af ofre for drab er mænd. Ca. 3000 kvinder årligt slår deres partner, men det er ikke særlig omtalt eller undersøgt. Forsvindende få voldsudsatte mænd bruger et mandekrisecenter eller får tilbudt behandling.
- Migrationskonteksten kan bevirke, at mænd med etnisk minoritetsbaggrund kan have vanskeligheder ved at navigere mellem forskellige forventninger til og forståelser af maskulinitet. Samtidig skabes og udvikles hybrider og nye

maskulinitetsformer, som kan være ekstra vanskelige at forholde sig til. Mænd med etnisk minoritetsbaggrund optræder relativt hyppigt i kriminalitetsstatistikker, hvilket ofte hænger sammen med social-økonomiske baggrunde.

Forslag til handlinger

- 1.** Der er behov for i langt højere grad at udforske udviklingsvejene ind i en kriminaliseret tilværelse og herunder have et fokus på årsagerne til den enorme overvægt af mænd i en sådan løbebane.
- 2.** Det er vigtigt at fokusere på kriminelles liv under og efter et fængselsophold. Den oprindelige mening med begreberne resocialisering og kriminalforsorg bør have en stærkere placering i kriminalitetspolitikken. Ligesom der bør fokuseres på de kriminelles familier og deres forhold under og efter fængselsophold.
- 3.** Der må sættes massivt ind med mindskelse af tilbagefald til kriminalitet gennem en bredspektret forsøgs- og udviklingsvirksomhed. De tiltag, som alle har vist sig at være virkningsfulde, må tages mere omfattende i anvendelse.
- 4.** De behandlingstilbud til voldsudøvende mænd, der i en årrække har været stats- og kommunefinansieret, ser ud til at virke, idet klienterne/den voldsudøvende mand ophører med eller reducerer voldsudøvelsen. Det foreslås, at det offentlige/kommunale tilbud til de voldsudsatte kvinder med medfølgende børn bliver udvidet til et helhedsorienteret tilbud til alle medlemmer af familien uanset køn og alder, således at alle i denne familie gives et relevant behandlingstilbud ud over det allerede gældende omkring støtte og rådgivning alene til de voldsudsatte kvinder.
- 5.** Der skal i social- og kriminalforsorgspolitikken sættes fokus på udvikling af programmer med støtte til etniske minoritetsmænd som rollemodeller, som fædre, sønner og ægtefæller. Desuden skal det etableres særligt tilrettelagte og målrettede rådgivningstilbud for etniske minoritetsmænd.





TÆNKETANKEN
Viden om Mænd